

سرقت علمی

مفاهیم، مصادیق و راهکارهای پیشگیری

(مجموعه مقالات)

به کوشش:

امیرحسین رجبزاده عصارها

سرشناسه	: رجبزاده عصارها، امیرحسین ۱۳۶۵ - گردآورنده
عنوان و نام پدیدآور	: سرقت علمی: مفاهیم، مصادیق و راهکارهای پیشگیری؛ (مجموعه مقالات) / به کوشش امیرحسین رجبزاده عصارها.
مشخصات نشر	: آبادان: نشر پرسش، ۱۳۹۹
مشخصات ظاهری	: ۲۴۸ ص: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	: ۸ - ۱۴۸ - ۲۶۵ - ۶۰۰ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
موضوع	: تقلب در علم -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع	: Fraud in Science - - Addresses, essays, lectures
موضوع	: سرقت ادبی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع	: Plagiarism - - Addresses, essays, lectures
رده‌بندی کنگره	: Q۱۷۵/۳۷
رده‌بندی دیویی	: ۵۰۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۳۹۸۵۰۴ م
وضعیت رکورد	: فیپا

گروه مترجمان:

میترا آبیاری / مهسا پورحقانی / سعیده جهانگیری
دکتر سمیه جولایی / دکتر ملیحه دُرخوش / امیرحسین رجبزاده عصارها
عباس رجبی / امیرحسین عبدالمجید / علیرضا عبودیت / دکتر شیما مرادی

نشر پرسش

سرقت علمی

به کوشش امیرحسین رجبزاده عصارها

• آماده‌سازی: کارگاه پرسش • لیتوگرافی: سروش • چاپ: کمالی نژاد

• چاپ اول: ۱۴۰۰ • شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک ۸ - ۱۴۸ - ۲۶۵ - ۶۰۰ - ۹۷۸

© حق چاپ محفوظ است.

نشر پرسش - آبادان - پریم - میدان آلفی - ساختمان اروند - تلفن ۰۹۱۶۸۴۰۰۱۷۰

نشانی مکاتبات پستی: نشر پرسش - اصفهان - صندوق پستی ۳۱۶ - ۸۱۷۳۵

E-mail: porsesh.pub@gmail.com

www.porsesh-pub.ir

porseshpub

قیمت: ۷۰۰۰۰ تومان

فهرست مقالات

- ۷ پیشگفتار
- ۱۵ مقاله نخست: شرلوک هولمز و پرونده مقاله سرقتی
- ۳۹ مقاله دوم: قضاوت درباره سرقت علمی: مسئله‌ای اخلاقی و قراردادی
- ۷۵ مقاله سوم: سرقت علمی: واژه‌ها و ایده‌ها (معانی)
- ۱۰۱ مقاله چهارم: استانداردهای شرافت دانشگاهی:
- مقاله پنجم: بررسی میزان رواج و وخامت بی‌صدافتی دانشگاهی
- ۱۱۷ در دانشگاه‌های استرالیا
- مقاله ششم: سیاست‌های نشریات علمی در مقابله با کژرفتارهای
- ۱۵۶ پژوهشی
- مقاله هفتم: الگویی برای سنجش سرقت علمی دانشجویی:
- ۱۷۶ ردیابی الکترونیکی و داوری علمی
- ۱۹۷ مقاله هشتم: نقش کتابدار در مبارزه با سرقت علمی

پیشگفتار

فریبکاری و تقلب در هر حوزه و فعالیتی ناپسند است. به‌ویژه در محیط‌های علمی و پژوهشی که باید هدف اصلی دستیابی به حقیقت و کمک به پیشرفت بشر باشد، ناپسندی هر نوع تقلبی دوچندان می‌شود. شوربختانه با شیوع سنجش پژوهشگران بر اساس کمیت تولیدات علمی آنها (عمدتاً مقالات منتشر شده) و بر اثر عوامل متعدد، وقوع انواع تقلب و فریبکاری به چشم آمده است، به‌طوری که در حال حاضر با وجود پژوهشگران شریف و حقیقت‌جو که بدنه اصلی جامعه علمی و پژوهشی را تشکیل می‌دهند، دغدغه و نگرانی قابل توجهی درباره سوءرفتارهای افراد متقلب در این حوزه وجود دارد. از طرف دیگر، هیاهوی رسانه‌های غربی در مورد آسیب‌های تولید علم در ایران، بر این نگرانی‌ها در محیط‌های علمی و پژوهشی کشورمان افزوده و این موضوع حساسیت‌برانگیزتر شده است. مسلماً ارتکاب سرقت علمی می‌تواند دلایل مختلفی داشته باشد، اما یکی از مهمترین راهکارهای پیشگیری در این زمینه، تمرکز در امر آموزش درباره چیستی تقلب علمی و آموزش نگارش صحیح است. در این کتاب، تلاش

می‌کنیم بر آموزش به منظور کاهش ارتکاب انواع سوءرفتار پژوهشی متمرکز باشیم. مطمئناً بخش زیادی از سوءرفتارهای پژوهشی را که به دلیل ناآگاهی و آموزش ناکافی رُخ می‌دهد، می‌توان به‌خوبی با آموزش مناسب به حداقل رساند.

سال ۱۳۸۹ که به واسطه پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مطالعه بر روی انواع سوءرفتارهای پژوهشی را آغاز کردم، خیلی زود متوجه شدم مطالعات نظری در این حوزه به زبان فارسی، اندک و پراکنده است و پژوهش‌های منسجم و دقیقی در کشورمان دربارهٔ تقلب انجام نشده است. به دنبال انتشار مقالات پایان‌نامه‌ام و راه‌اندازی وبلاگم در این حوزه، در ۸ سال گذشته، پژوهشگران و دانشجویان قابل توجهی از بنده منابع قابل استناد پژوهشی و به زبان فارسی را جویا شده‌اند. واقعیت این است که فعالیت‌های پژوهشی در کشور ما در حوزه سوءرفتارهای پژوهشی از انسجام کافی برخوردار نیستند و فرصت پژوهشی بسیار مناسبی برای پایان‌نامه‌های دانشجویی و از آن مهم‌تر گروه‌های پژوهشی مرتبط در این حوزه به چشم می‌خورد.

عمده پژوهش‌های منسجم در این حوزه به زبان انگلیسی، در ایالات متحده و استرالیا صورت گرفته است. البته، در کشور ما در حوزه اخلاق پزشکی، پژوهش‌های قابل توجهی صورت گرفته و اقدامات مهمی انجام شده است. اما همچنان نیاز به انجام پژوهش در حوزه اخلاق نگارش در خارج از حوزه اخلاق پزشکی احساس می‌شود.

کمیود منابع آموزشی و پژوهشی به زبان فارسی در حوزه سوءرفتارهای پژوهشی انگیزه‌ای شد که در سالهای گذشته تا حدی که زمان و امکانات اجازه می‌داد، به نگارش در این حوزه بپردازم. متأسفانه امکان انجام پژوهش‌های طولانی مدت برای بنده در این حوزه فراهم نشد، اما با ترجمه تعدادی از پژوهش‌های انگلیسی زبان سعی کردم نمونه‌هایی از پژوهش‌های انجام شده در این حوزه را در اختیار علاقه‌مندان قرار دهم. به دنبال ترجمه‌های اولیه و استقبال پژوهشگران و دانشجویان، بر آن شدم

که مجموعه‌ای از مقالات مهم و تأثیرگذار را در این حوزه جمع‌آوری، ترجمه و منتشر کنم. باز هم، کمبود زمان باعث شد نتوانم این تصمیم را عملی کنم. تا اینکه در اواخر سال ۱۳۹۳ با درخواست از شماری از همکاران که می‌دانستم دستی بر آتش ترجمه دارند، توانستم با اتکاء به همکاری شماری از دوستان، آشنایان و همکاران در حوزه کتابداری، گروهی از مترجمان را گرد هم جمع کنم. پس از این کار، با مشورت آنان مقالاتی با موضوعات مختلف در حوزه سرقّت علمی انتخاب و به گروه ترجمه سپرده شد.

در انتخاب این مقالات تلاش شد که اهمّ موضوعات حوزه سرقّت علمی پوشش داده شود؛ به گونه‌ای که مجموعه مقالات حاضر هم بتواند به عنوان منبعی از سوی اساتید در دروسی مثل روش تحقیق به دانشجویان معرفی شود تا نیاز آموزشی آنها را مرتفع سازد و هم بتواند به عنوان نمونه‌ای از مقالات پژوهشی به دانشجویان و پژوهشگران در انجام پژوهش‌های بومی در این حوزه کمک کند.

شایسته است که درباره مقالات انتخاب شده توضیحات بیشتری ارائه شود.

مقاله نخست، که به صورت یک داستان کوتاه به روایت یک ملاقات فرضی می‌پردازد، در گفتگویی جذاب، بسیاری از پُرسش‌های رایج را که دانشجویان و شمار قابل توجهی از پژوهشگران درباره سرقّت علمی دارند، مطرح ساخته و به آنها پاسخ‌های مناسبی داده است. این مقاله، از یک سو می‌تواند با مطرح کردن نمونه‌های واقعی تقلب در پژوهش‌های پزشکی و رسوایی‌های بزرگ، اطلاعات مورد نیاز را برای آشنایی با مقوله سوءرفتارهای پژوهشی، پلشتی آنها، مصادیق و انواع آنها فراهم آورده و از سوی دیگر، با استفاده از فرم روایی مثال مناسبی برای آموزش مفاهیمی از این دست در قالب مکالمات داستان‌گونه و البته به زبان ساده به شمار می‌رود. این مقاله به دست سرکار خانم سعیده جهانگیری، کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی و بنده ترجمه شده است.